

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

4. lipnja 2015. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 1999/44/EZ – Prodaja robe široke potrošnje i jamstvo za takvu robu – Status kupca – Svojstvo potrošača – Nesukladnost isporučene robe – Obveza obavještanja prodavatelja – Nesukladnost koja se pojavila u roku od šest mjeseci od isporuke robe – Teret dokazivanja“

U predmetu C-497/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden* (Nizozemska), odlukom od 10. rujna 2013., koju je Sud zaprimio 16. rujna 2013., u postupku

Froukje Faber

protiv

Autobedrijf Hazet Ochten BV,

SUD (prvo vijeće)

u sastavu: A. Tizzano, predsjednik vijeća, S. Rodin, A. Borg Barthet, M. Berger (izvjestiteljica) i F. Biltgen, suci,

nezavisna odvjetnica: E. Sharpston,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 11. rujna 2014.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Autobedrijf Hazet Ochten BV, W. van Ochten, *advocaat*,
- za nizozemsku vladu, M. Bulterman i C. Schillemans te J. Langer, u svojstvu agenata,
- za belgijsku vladu, T. Materne i J.-C. Halleux, u svojstvu agenata,
- za austrijsku vladu, C. Pesendorfer, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, M. van Beek, u svojstvu agenta,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 27. studenoga 2014.,

* Jezik postupka: nizozemski

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 1. stavka 2. točke (a) i članka 5. Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu (SL L 171, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 22., str. 17.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između F. Faber i Autobedrijf Hazet Ochten BV (u daljnjem tekstu: autokuća Hazet) zbog zahtjeva za naknadu štete prouzrokovane nesukladnošću vozila koje je F. Faber kupila u autokući Hazet.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 1. stavak 2. točka (a) Direktive 1999/44 definira pojam „potrošača“ kao „bilo koj[u] fizičk[u] osob[u] koja, u ugovorima na koje se odnosi ova Direktiva, djeluje u svrhe koje nisu u vezi s njegovom poslovnom niti profesionalnom djelatnošću“.
- 4 Članak 2. stavci 1. i 2. te direktive određuje:
 - „1. [Prodavatelj] mora potrošaču isporučiti robu koja je u skladu s prodajnim ugovorom.
 2. Za robu široke potrošnje podrazumijeva se da je u skladu s ugovorom ako:
 - a) odgovara opisu koji je dao [prodavatelj] i ima[ju] [svojstva] robe koju je [prodavatelj] predao potrošaču kao uzorak ili model;
 - b) je prikladna za svaku namjenu za koju je potrošač treba i s kojom je upoznao [prodavatelja] u trenutku sklapanja ugovora i na koju je [prodavatelj] pristao;
 - c) je prikladna za upotrebu u svrhe za koje se proizvodi iste vrste obično koriste;
 - d) pokazuje kakvoću i funkcionalnost kakve su uobičajene za robu iste vrste i koje potrošač može [opravdano] očekivati, s obzirom na prirodu robe i uzimajući u obzir bilo koju od javnih [izjava] koje je o specifičnim osobinama robe dao [prodavatelj], proizvođač ili njegov predstavnik, posebno prilikom reklamnog oglašavanja ili na etiketama.“
- 5 Članak 3. Direktive 1999/44, naslovljen „Prava potrošača“, u stavku 1. propisuje da je „[prodavatelj] odgovoran potrošaču za bilo kakvo odstupanje koje postoji u trenutku isporuke“.
- 6 Članak 5. te direktive, koji se odnosi na rokove, glasi:
 - „1. [Prodavatelj] se smatra odgovornim prema članku 3. kada [se] neusklađenost [pojavi] u roku od dvije godine od datuma isporuke robe. [...]
 2. Države članice mogu predvidjeti da potrošač, kako bi mogao koristiti svoja prava, mora obavijestiti prodavatelja o neusklađenosti u roku od dva mjeseca od datuma na koji je tu neusklađenost otkrio.

[...]

3. [Osim ako se dokaže suprotno], za svaki nedostatak koji [se pojavi] u roku od šest mjeseci od isporuke robe smatrat se da je postojao i u trenutku isporuke osim ako je ta pretpostavka u neskladu s prirodom robe ili prirodom neusklađenosti.“

- 7 Članak 7. Direktive 1999/44 precizira da njezine odredbe imaju obvezujuću narav i da osobito ugovorne odredbe kojima se izravno ili neizravno ograničavaju prava koja proizlaze iz te direktive nisu, kako je predviđeno nacionalnim pravom, obvezujuće za potrošača.

Nizozemsko pravo

Materijalno pravo

- 8 Članak 7:5. stavak 1. Građanskog zakonika (Burgerlijk Wetboek, u daljnjem tekstu: BW) definira prodaju robe široke potrošnje kao „prodaju pokretne [..] izvršenu između prodavatelja koji postupa obavljajući profesionalnu ili poslovnu djelatnost i kupca, fizičke osobe, koji ne postupa obavljajući profesionalnu ili poslovnu djelatnost“.

- 9 Članak 7:17. stavak 1. BW-a određuje da isporučena stvar mora biti u skladu s ugovorom.

- 10 Članak 7:18. stavak 2. BW-a, kojim se u nizozemski pravni poredak prenosi članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44, propisuje:

„U okviru prodaje robe široke potrošnje, smatra se da isporučena stvar nije u skladu s ugovorom ako se nesukladnost u odnosu na ugovorenu stvar pojavi u roku od šest mjeseci od isporuke robe, osim ako se tome ne protivi narav stvari ili narav nesukladnosti.“

- 11 Iz obrazloženja vezanog uz uvođenje te odredbe proizlazi da kupac mora tvrditi i, u slučaju osporavanja, dokazati da roba nije u skladu s ugovorenom stvari kao i da se nesukladnost pojavila u roku od šest mjeseci od isporuke robe. Stoga je prodavatelj dužan tvrditi i dokazati da je u trenutku isporuke roba doista odgovarala ugovorenoj stvari.

- 12 U skladu s člankom 7:23. stavkom 1. BW-a:

„Kupac se više ne može pozvati na to da isporučena stvar nije u skladu s ugovorom ako, nakon što je to utvrdio ili nakon što bi to opravdano morao utvrditi, o tome nije pravodobno obavijestio prodavatelja. Ako je međutim očito da stvar nema svojstvo koje joj je prodavatelj pripisao ili ako se nesukladnost odnosi na aspekte za koje je znao ili morao znati, ali o tome nije obavijestio kupca, kupac mora, nakon što ih je utvrdio, o tome pravodobno obavijestiti prodavatelja. U slučaju prodaje robe široke potrošnje, kupac mora nakon takvog utvrđenja pravodobno obavijestiti prodavatelja, s time da se smatra da je, ako je obaviješten u roku od dva mjeseca od utvrđenja, on pravodobno obaviješten.“

- 13 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Hoge Raada (Vrhovni sud), kupac je dužan, ako prodavatelj tvrdi da nije obaviješten u propisanim rokovima, tvrditi i, u slučaju obrazloženog osporavanja, dokazati da je prodavatelja pravodobno i na njemu razumljiv način obavijestio. U slučaju prodaje robe široke potrošnje, pitanje može li se obavijest izvršena više od dva mjeseca nakon utvrđenja nesukladnosti smatrati pravodobnom ovisi o okolnostima slučaja.

Postupovno pravo

- 14 Na temelju članaka 23. i 24. Zakonika o parničnom postupku (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, u daljnjem tekstu: Rv) sud može odlučivati samo o zahtjevima stranaka te se mora držati pravnih činjenica na kojima se temelji zahtjev, tužba ili obrana.

- 15 U žalbenom postupku sud može odlučivati samo o prigovorima koje su stranke istaknule u prvim žalbenim zahtjevima. Međutim, sud koji odlučuje o žalbi mora po službenoj dužnosti primijeniti mjerodavne odredbe javnog poretka, premda se stranke na njih nisu pozvale.
- 16 Međutim, na temelju članka 22. Rv-a „sudac može u svakom slučaju i u svakom stadiju postupka naložiti strankama, ili jednoj od njih, da preciziraju određene tvrdnje ili da dostave određene dokumente vezane uz predmet“.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 17 F. Faber je 27. svibnja 2008. u autokući Hazet kupila rabljeno vozilo. Ugovor o prodaji koji su stranke sklopile bio je sastavljen na unaprijed otisnutom formularu naslovljenom „ugovor o prodaji pojedincu“ koji je u zaglavlju nosio ime te autokuće.
- 18 Predmetno vozilo se 26. rujna 2008. tijekom vožnje zapalilo i potpuno uništilo. F. Faber, koja je upravljala vozilom, u tom se trenutku u pratnji svoje kćeri bila uputila na poslovni sastanak.
- 19 Navedeno je vozilo vučnim vozilom odvezeno u autokuću Hazet, a zatim, na zahtjev te autokuće, kod poduzetnika za uništenje autootpada, kako bi se u skladu s propisima o zaštiti okoliša na snazi vozilo tamo zbrinulo. F. Faber tvrdi, što autokuća Hazet osporava, da su tom prilikom stranke razgovarale o nezgodi i eventualnoj odgovornosti autokuće.
- 20 Početkom 2009. autokuća Hazet telefonskim je putem kontaktirala s F. Faber koja je navela da čeka policijsko izvješće o nezgodi. Međutim, policija je u odgovoru na njezin zahtjev F. Faber obavijestila da nije bilo sastavljeno nikakvo tehničko izvješće.
- 21 Predmetno vozilo uništeno je 8. svibnja 2009., nakon što je o tome autokuća Hazet bila prethodno obaviještena.
- 22 Dopisom od 11. svibnja 2009. F. Faber je autokući Hazet dala do znanja da je smatra odgovornom za štetu koja je nastala zbog požara koji je uništio njezino vozilo. Tu štetu, koja odgovara kupovnoj cijeni toga vozila kao i cijeni različitih predmeta koji su se tamo nalazili, F. Faber procijenila je na 10.828,55 eura.
- 23 Početkom srpnja 2009. F. Faber je za provedbu tehničke istrage o uzroku požara na vozilu angažirala ured vještaka. Budući da je vozilo u međuvremenu uništeno, vještačenje se nije moglo provesti.
- 24 F. Faber je 26. listopada 2010. pred Rechtbank Arnhem (sud u Arnhemu, Nizozemska) pokrenula postupak protiv autokuće Hazet.
- 25 U potporu svojoj tužbi F. Faber je tvrdila da vozilo nije odgovaralo ugovorenoj stvari i da je stoga postojala nesukladnost u smislu članka 7:17 BW-a. Međutim, ona nije tvrdila da je kupnju obavila u svojstvu potrošača.
- 26 Autokuća Hazet se branila osporavajući da postoji nesukladnost i tvrdeći da je F. Faber svoju pritužbu podnijela nepravodobno, tako da je na temelju članka 7:23 stavka 1. BW-a izgubila sva svoja prava.
- 27 Presudom od 27. travnja 2011. Rechtbank Arnhem odbio je zahtjeve F. Faber. Taj je sud smatrao da se autokuća Hazet osnovano mogla pozvati na članak 7:23 stavak 1. BW-a, s obzirom na to da su stranke prvi kontakt uspostavile telefonom tek početkom 2009., to jest više od tri mjeseca nakon požara na automobilu. Navedeni je sud također procijenio da nije trebalo prethodno ispitati je li F. Faber postupala u svojstvu potrošača.

- 28 F. Faber je Gerechtshof Arnhem-Leeuwardenu (žalbenom sudu u Arnhem-Leeuwardenu, Nizozemska) 26. srpnja 2011. podnijela žalbu protiv presude Rechtbank Arnhema.
- 29 U okviru svoje žalbe F. Faber je istaknula dva žalbena razloga – prvi usmjeren protiv ocjene prvostupanjskog suda prema kojoj ona nije postupila u zakonskim rokovima i drugi koji se temelji na tome da su vatrogasci i policajci koji su došli na mjesto požara naveli da je predmetno vozilo imalo tehnički nedostatak.
- 30 Nasuprot tomu, F. Faber nije iznijela nijedan prigovor na ocjenu Rechtbank Arnhema prema kojoj nije trebalo utvrditi je li se ugovor koji su stranke sklopile odnosio na robu široke potrošnje. Ona nije ni precizirala je li predmetno vozilo kupila u svojstvu potrošača.
- 31 U tim je okolnostima Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Je li nacionalni sudac na temelju načela djelotvornosti, visoke razine zaštite potrošača u Uniji kojoj teži Direktiva 1999/44 ili pak drugih odredbi ili pravnih pravila prava Unije dužan po službenoj dužnosti ispitati je li kupac kod određenog ugovora potrošač u smislu članka 1. stavka 2. točke (a) Direktive 1999/44?
 2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, vrijedi li isto iako spis ne sadrži nikakve (ili sadrži nedovoljne ili proturječne) informacije o činjenicama na temelju kojih bi sud mogao utvrditi svojstvo kupca?
 3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, vrijedi li isto i u žalbenom postupku u kojem kupac kao žalbeni razlog protiv odluke prvostupanjskog suca nije istaknuo propust da se to u toj odluci (po službenoj dužnosti) ispita te je u njemu pitanje može li se kupca smatrati potrošačem izričito ostavljeno otvorenim?
 4. Treba li članak 5. Direktive 1999/44 smatrati pravnim pravilom istovjetnim nacionalnim pravnim pravilima koja u nacionalnom pravnom poretku vrijede kao pravila javnog poretka?
 5. Je li nizozemsko pravo, s obzirom na teret iznošenja tvrdnji o relevantnim činjenicama i teret dokazivanja kupca-potrošača u svezi s obvezom da (pravodobno) istakne prigovor navodnog nedostatka isporučene robe, u suprotnosti s načelom djelotvornosti, visokom razinom zaštite potrošača unutar Unije kojoj teži Direktiva 1999/44 ili pak drugom odredbom ili pravnim pravilom prava Unije?
 6. Je li nizozemsko pravo, s obzirom na teret iznošenja tvrdnji i teret dokazivanja kupca-potrošača da roba nije u skladu s ugovorom i da se ta nesukladnost pojavila u roku od šest mjeseci od isporuke, u suprotnosti s načelom djelotvornosti, visokom razinom zaštite potrošača unutar Unije kojoj teži Direktiva 1999/44 ili pak drugom odredbom ili pravnim pravilom prava Unije? Koje je značenje izraza ‚svaki nedostatak koji [se pojavi]‘ iz članka 5. stavka 3. Direktive 1999/44 i posebice u kojoj je mjeri kupac-potrošač dužan iznositi tvrdnje o činjenicama i okolnostima koje se odnose na nesukladnost (odnosno njezin uzrok)? Je li za to dovoljno da kupac-potrošač iznese svoje tvrdnje te u slučaju obrazloženog osporavanja dokaže da kupljena stvar ne funkcionira (dobro) ili on mora iznijeti tvrdnje i u slučaju obrazloženog osporavanja dokazati koji je nedostatak kupljene stvari (bio) uzrok tome da ona ne funkcionira (dobro)?
 7. Je li za davanje odgovora na prethodna pitanja važna i činjenica da je F. Faber angažirala odvjetnika za zastupanje u ovom postupku u oba stupnja?“

O prethodnim pitanjima

Prvo, drugo, treće i sedmo pitanje

- 32 Tim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li nacionalni sudac koji odlučuje o sporu u vezi s jamstvom koje prodavatelj duguje kupcu u okviru ugovora o prodaji pokretnine na temelju načela djelotvornosti dužan po službenoj dužnosti ispitati treba li kupca smatrati potrošačem u smislu Direktive 1999/44 i kada se ta stranka nije pozvala na to svojstvo.
- 33 Najprije, valja podsjetiti da se glavni postupak vodi između dvaju pojedinaca. Iako je točno da se u takvom sporu nijedna stranka ne može pozivati na izravni učinak Direktive 1999/44, u skladu s ustaljenom sudskom praksom nacionalni sud koji postupuje u sporu koji se vodi isključivo između pojedinaca dužan je, kad primjenjuje odredbe unutarnjeg prava, uzeti u obzir sveukupnost pravila nacionalnog prava i tumačiti ih, u najvećoj mogućoj mjeri, u svjetlu teksta kao i cilja primjenjive direktive radi postizanja rješenja usklađenog s ciljem iste (vidjeti osobito presudu LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, t. 54. i navedenu sudsku praksu).
- 34 U skladu s informacijama kojima Sud raspolaze, prijenos Direktive 1999/44 u nizozemski pravni poredak bio je osiguran uvođenjem u knjigu 7 BW-a, naslovljenu „Posebni ugovori“, među pravila o jamstvu koja se primjenjuju bez razlike na sve ugovore o prodaji, odredbi koje su specifične za ugovore o prodaji koji se odnose na robu široke potrošnje.
- 35 Međutim, kada je riječ o ugovoru o prodaji iz glavnog postupka, sud koji je uputio zahtjev navodi da postoji sumnja o tome koje se odredbe primjenjuju jer nije poznato je li taj ugovor o prodaji sklopljen s potrošačem.
- 36 Naime, odlukom kojom se upućuje prethodno pitanje navedeno je da, iako je F. Faber uz svoj zahtjev za jamstvo protiv autokuće Hazet dostavila ugovor naslovljen „ugovor o prodaji pojedincu“, ona nije precizirala je li taj ugovor sklopljen u okviru njezine profesionalne djelatnosti ili izvan njezinog okvira, s obzirom na to da bi taj element sucu koji odlučuje u glavnom postupku omogućio da odredi može li se ona smatrati potrošačem u smislu primjenjivog nacionalnog prava i članka 1. stavka 2. točke (a) Direktive 1999/44. Usto, zahtjev F. Faber je u prvom stupnju odbačen kao nepravodoban s obzirom na rokove propisane nacionalnim pravom a da nije utvrđeno u kojem je svojstvu ona sklopila navedeni ugovor. Naposljetku, u razlozima koje je navela u prilog svojoj žalbi i kojima se određuje opseg spora pred sudom koji odlučuje o žalbi F. Faber nije istaknula niti da je postupala u svojstvu potrošača.
- 37 Kada je riječ o pitanju je li u takvom slučaju nacionalni sudac dužan po službenoj dužnosti ispitati treba li se kupac smatrati potrošačem, valja podsjetiti da kada postupovna pravila nisu usklađena, ona su u postupcima povodom pravnih lijekova namijenjenih zaštiti pravâ koja pojedinci uživaju na temelju prava Unije obuhvaćena nacionalnim pravnim poretком država članica, međutim pod uvjetom da ne budu manje povoljna od onih koja uređuju slične situacije na koje se primjenjuje nacionalno pravo (načelo ekvivalentnosti) i da u praksi ne onemogućavaju ili pretjerano otežavaju ostvarivanje pravâ koja potrošačima dodjeljuje pravo Unije (načelo djelotvornosti).
- 38 U tom pogledu, valja smatrati da je u načelu dužnost nacionalnog suca, kako bi utvrdio koja se pravna pravila primjenjuju na spor o kojem odlučuje, da pravno kvalificira činjenice i akte na koje se stranke pozivaju u potporu svojim zahtjevima. Ta se pravna kvalifikacija nameće kao prethodno pitanje u slučaju poput onog u glavnom postupku kada jamstvo prodane robe, na koje se poziva podnositeljica zahtjeva, može biti uređeno drukčijim pravilima ovisno o svojstvu kupca. Takva kvalifikacija sama po sebi ne znači da sudac po službenoj dužnosti izvršava diskrecijsku ovlast, već samo da utvrđuje i provjerava postoji li zakonski uvjet koji određuje primjenjivo pravno pravilo.

- 39 Isto kao i što u okviru postupovnih pravila vlastitog nacionalnog pravnog poretka mora odrediti primjenjivo nacionalno pravno pravilo, nacionalni sudac mora, na temelju načela ekvivalentnosti, kako bi utvrdio primjenjuje li se pravno pravilo prava Unije, kvalificirati pravne i činjenične elemente koje su mu stranke podnijele, po potrebi, pozivajući potonje da dadu sva korisna pojašnjenja.
- 40 To bi mogao biti slučaj u glavnom postupku, u kojem nacionalni sudac, onako kako je to sam istaknuo u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje, raspolaže „indicijom“, u predmetnom slučaju time što je F. Faber dostavila dokument naslovljen „ugovor o prodaji pojedincu“, te u tom slučaju taj sudac na temelju članka 22. Rv-a ima mogućnost, koju ističe nizozemska vlada, naložiti strankama da pojasne određene navode ili da podnesu određene dokumente. Nacionalni sudac dužan je to provjeriti.
- 41 Stoga bi se pitanje može li mu načelo djelotvornosti dopustiti da stranku koja se nije pozvala na to svojstvo kvalificira kao potrošača postavilo samo u slučaju da postupovna pravila nacionalnog pravnog poretka nacionalnom sucu ne pružaju sredstvo koje će mu omogućiti da sporne činjenice i akte točno kvalificira, ako se na takvu kvalifikaciju stranke nisu same izričito pozvale u potporu svojim zahtjevima.
- 42 Sud je u biti na temelju načela djelotvornosti i bez obzira na suprotna nacionalna pravna pravila zahtijevao da nacionalni sudac po službenoj dužnosti primijeni određene odredbe sadržane u direktivama Unije u području zaštite potrošača. Taj je zahtjev bio opravdan stajalištem da se sustav zaštite uspostavljen tim direktivama temelji na ideji da se potrošač nalazi u slabijem položaju u odnosu na poslovni subjekt kako u pogledu pregovaračke snage tako i u pogledu razine obaviještenosti i da postoji nezanemarivi rizik da se osobito zbog neznanja potrošač ne pozove na pravno pravilo namijenjeno njegovoj zaštiti (vidjeti u tom smislu u vezi s Direktivom Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.) presudu Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, t. 28. i navedenu sudsku praksu kao i u vezi s Direktivom Vijeća 87/102/EEZ od 22. prosinca 1986. o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica o potrošačkom kreditiranju [neslužbeni prijevod] (SL 1987., L 42, str. 48.) presudu Rampion i Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, t. 65.).
- 43 Sud je precizirao da svaki slučaj u kojem se postavi pitanje onemogućuje li jedna nacionalna procesnopravna odredba ili pretjerano otežava primjenu prava Unije treba ispitati uzimajući u obzir položaj te odredbe u cjelokupnom postupku, tijek postupka i njegove posebnosti pred različitim nacionalnim tijelima (vidjeti osobito presudu Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, t. 52. i navedenu sudsku praksu).
- 44 Međutim, postupovna pravila koja, kao što bi to mogao biti slučaj u glavnom postupku, zabranjuju sucu prvog stupnja i sucu u žalbenom postupku, koji odlučuju o zahtjevu za jamstvo koje se temelji na ugovoru o prodaji, da na temelju činjeničnih i pravnih elemenata kojima raspolažu ili kojima bi mogli raspolagati nakon jednostavnog zahtjeva za pojašnjenje kvalificiraju predmetni ugovorni odnos kao prodaju potrošaču, kada se potonji nije izričito pozvao na to svojstvo, ponovno bi dovela do toga da se potrošaču nametne obveza da sam u potpunosti pravno kvalificira svoju situaciju jer će u protivnome izgubiti prava koja mu je zakonodavac Unije želio dodijeliti Direktivom 1999/44. U području u kojem, u brojnim državama članicama, postupovna pravila pojedincima omogućavaju da se sami zastupaju pred sudovima postojao bi nezanemarivi rizik da, osobito zbog neznanja, potrošač ne može udovoljiti takvoj razini zahtjeva.
- 45 Iz toga slijedi da postupovna pravila, poput onih opisanih u prethodnoj točki, nisu u skladu s načelom djelotvornosti s obzirom na to da su takve naravi da u postupcima glede jamstva koji se temelje na nesukladnosti, u kojima su stranke potrošači, pretjerano otežavaju ostvarivanje zaštite koju potonjima želi dati Direktiva 1999/44.

- 46 Načelo djelotvornosti nasuprot tomu zahtijeva da nacionalni sudac koji odlučuje o sporu koji se odnosi na ugovor koji bi mogao ući u područje primjene navedene direktive bude dužan, kada raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima ili njima može raspolagati na jednostavan zahtjev za pojašnjenje, provjeriti može li se kupac okvalificirati kao potrošač, iako se potonji nije izričito pozvao na to svojstvo.
- 47 Valja dodati da pitanje ima li potrošač stručnu pomoć odvjetnika ne može izmijeniti taj zaključak, s obzirom na to da tumačenje prava Unije i doseg načela djelotvornosti i ekvivalentnosti ne ovise o konkretnim okolnostima svojstvenim svakom pojedinom slučaju (vidjeti u tom smislu presudu Rampion i Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, t. 65.).
- 48 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo, drugo, treće i sedmo pitanje valja odgovoriti tako da Direktivu 1999/44 treba tumačiti na način da je nacionalni sudac koji odlučuje o sporu koji se odnosi na ugovor koji bi mogao ući u područje primjene te direktive dužan, kada raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima ili njima može raspolagati na jednostavan zahtjev za pojašnjenje, provjeriti može li se kupac okvalificirati kao potrošač, iako se potonji nije pozvao na to svojstvo.

Četvrto pitanje

- 49 Tim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita može li se članak 5. Direktive 1999/44 smatrati pravnim pravilom istovjetnim pravilu koje u skladu s njegovim nacionalnim pravnom vrijedi kao pravilo javnog poretka, to jest pravilom na koje nacionalni sudac može u okviru žalbe paziti po službenoj dužnosti.
- 50 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da se to pitanje odnosi konkretno na članak 5. stavak 3. navedene direktive, kojim je propisano da se, osim ako se dokaže suprotno, za svaku nesukladnost koja se pojavi u roku od šest mjeseci od isporuke robe u načelu smatra da je postojala i u trenutku isporuke.
- 51 Valja istaknuti da pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev može biti relevantno samo u slučaju kada je nacionalni sudac utvrdio da predmetni ugovor ulazi u materijalno područje primjene Direktive 1999/44, što osobito pretpostavlja da je taj ugovor bio sklopljen s potrošačem.
- 52 U sustavu odgovornosti koji je uspostavljen Direktivom 1999/44, dok članak 2. stavak 2. potonje propisuje oborivu pretpostavku sukladnosti s ugovorom, članak 3. stavak 1. navedene direktive precizira da prodavatelj odgovara za svaku nesukladnost koja postoji u trenutku isporuke robe. Iz zajedničke primjene tih odredaba proizlazi da je potrošač, u načelu, dužan dokazati postojanje nesukladnosti i njezino postojanje na dan isporuke robe.
- 53 Članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44 predviđa iznimku od tog načela u slučaju kada se nesukladnost pojavila u roku od šest mjeseci od isporuke robe. Naime, u tom slučaju smatra se da nesukladnost postojala u trenutku isporuke.
- 54 To oslobođenje od tereta dokazivanja u korist potrošača zasniva se na utvrđenju da u slučaju kada se nesukladnost pojavi tek nakon datuma isporuke robe, dokazivanje da je ta nesukladnost postojala na taj datum može se pokazati „nepremostivom preprekom za potrošača“, dok je stručnjaku općenito mnogo lakše dokazati da nesukladnosti nije bilo u trenutku isporuke i da je do nje na primjer došlo zbog nepravilnog korištenja potrošača (vidjeti obrazloženje prijedloga Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o prodaji robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu COM (95) 520 *final*, str. 13.).

- 55 Podjela tereta dokazivanja iz članka 5. stavka 3. Direktive 1999/44 u skladu s člankom 7. te direktive ima obvezujuću narav kako za stranke, koje od nje ne mogu dogovorno odstupiti, tako za države članice, koje moraju skrbiti za njezino poštovanje. Iz toga proizlazi da se to pravilo koje se odnosi na teret dokazivanja mora primjenjivati i kada se potrošač koji bi se njime mogao koristiti na njega nije izričito pozvao.
- 56 S obzirom na narav i važnost javnog interesa na kojem se zasniva zaštita koja se potrošačima osigurava člankom 5. stavkom 3. Direktive 1999/44, tu odredbu treba smatrati pravnim pravilom istovjetnim nacionalnom pravilu koje unutar nacionalnog pravnog poretka ima isti status kao pravno pravilo javnog poretka. Iz toga slijedi da je nacionalni sudac, s obzirom na to da u okviru svojeg nacionalnog pravnog sustava ima mogućnost primijeniti po službenoj dužnosti takvo pravno pravilo, dužan primijeniti po službenoj dužnosti svaku odredbu svojeg nacionalnog prava kojom se prenosi navedeni članak 5. stavak 3. (vidjeti u tom smislu presudu *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 52. do 54. i navedenu sudsku praksu).
- 57 U tim okolnostima, na četvrto pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da ga treba smatrati pravnim pravilom istovjetnim nacionalnom pravilu koje unutar nacionalnog pravnog poretka ima isti status kao pravno pravilo javnog poretka i da je nacionalni sudac dužan po službenoj dužnosti primijeniti svaku odredbu svojeg nacionalnog prava kojom se jamči njegov prijenos u nacionalno pravo.

Peto pitanje

- 58 Tim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li nacionalno pravilo koje potrošaču nalaže da dokaže da je pravodobno obavijestio prodavatelja o nesukladnosti protivno načelu djelotvornosti.
- 59 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da nizozemski zakonodavac predviđa takvu obvezu u članku 7:23. BW-a i da je, u skladu sa sudskom praksom Hoge Raada, potrošač dužan, u slučaju osporavanja prodavatelja, dokazati da je potonjeg obavijestio o nesukladnosti isporučene robe. Isto tako iz navoda suda koji je uputio zahtjev proizlazi da se, u sustavu koji je predvidio nizozemski zakonodavac, smatra da je ta obavijest bila pravodobna ako je bila dana u roku od dva mjeseca od utvrđenja nesukladnosti. Usto, u skladu sa sudskom praksom Hoge Raada, pitanje može li se obavijest dana nakon proteka tog roka još smatrati pravodobnom ovisi o okolnostima koje su svojstvene svakom pojedinom slučaju.
- 60 U tom pogledu, treba podsjetiti da članak 5. stavak 2. Direktive 1999/44 državama članicama omogućuje da predvide da potrošač, kako bi se mogao koristiti svojim pravima, mora obavijestiti prodavatelja o nesukladnosti u roku od dva mjeseca od datuma na koji je tu nesukladnost otkrio.
- 61 U skladu s pripremnim aktima direktive, ta mogućnost je rezultat nastojanja da se poveća pravna sigurnost, potičući kupca na „određenu pažnju uzimajući u obzir interese prodavatelja“ „a da se ne uvodi stroga obveza provođenja temeljitog pregleda robe“ (vidjeti obrazloženje prijedloga direktive, COM (95) 520 *final*, str. 14.).
- 62 Kako to proizlazi iz teksta članka 5. stavka 2. Direktive 1999/44, u skladu s njezinom uvodnom izjavom 19. i ciljem kojem teži ta odredba, obveza koju je tako dužan ispuniti potrošač ne može biti veća od one koja se sastoji od obavještavanja prodavatelja o postojanju nesukladnosti.
- 63 U odnosu na sadržaj te obavijesti, potrošač u tom stadiju nije dužan dokazati da nesukladnost doista utječe na robu koju je kupio. Uzimajući u obzir njegov slabiji položaj u odnosu na prodavatelja što se tiče obavještavanja o kakvoći te robe i o stanju u kojem je ona prodana, ni potrošač ne može biti dužan navesti točan uzrok nesukladnosti. Nasuprot tomu, kako bi obavijest mogla biti korisna

prodavatelju, treba sadržavati određen broj napomena, čiji bi stupanj preciznosti nužno morao varirati ovisno o okolnostima svojstvenim svakom pojedinom slučaju, koje se odnose na narav predmetne robe, odgovarajući sadržaj ugovora o prodaji i konkretne znakove navedene nesukladnosti.

- 64 Kada je riječ o dokazivanju da je prodavatelj obaviješten, to je u načelu uređeno nacionalnim pravilima u tom području, kojima se ipak mora poštovati načelo djelotvornosti. Iz toga slijedi da država članica ne može postavljati zahtjeve koji su takve naravi da onemogućavaju ili pretjerano otežavaju ostvarivanje pravâ koja potrošač ima na temelju Direktive 1999/44.
- 65 Stoga, na peto pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. stavak 2. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da mu nije protivno nacionalno pravilo koje predviđa da potrošač mora, kako bi se koristio pravima koja ima na temelju te direktive, pravodobno obavijestiti prodavatelja o nesukladnosti, pod uvjetom da taj potrošač za davanje te obavijesti ima rok koji nije kraći od dva mjeseca od dana kada je utvrdio tu nesukladnost, da se obavijest koju treba dati odnosi samo na postojanje navedene nesukladnosti i da se na takvo obavještanje ne primjenjuju pravila dokazivanja koja bi onemogućavala ili pretjerano otežavala ostvarivanje pravâ navedenog potrošača.

Šesto pitanje

- 66 Tim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita kako funkcionira podjela tereta dokazivanja iz članka 5. stavka 3. Direktive 1999/44 i, osobito, koje je činjenice potrošač dužan dokazati.
- 67 Kako je to utvrđeno u točki 53. ove presude, ta odredba predviđa iznimku od načela u skladu s kojim je potrošač dužan oboriti pretpostavku sukladnosti prodane robe iz članka 2. stavka 2. te direktive i dokazati nesukladnost za koju tvrdi da postoji.
- 68 U slučaju kada se nesukladnost pojavi u roku od šest mjeseci od isporuke robe, članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44 potrošača oslobađa tereta dokazivanja propisujući da se smatra da je nesukladnost postojala u trenutku isporuke.
- 69 Kako bi se mogao koristiti tim oslobođenjem, potrošač ipak mora dokazati određene činjenice.
- 70 Kao prvo, potrošač mora iznijeti tvrdnje i dokazati da prodana roba nije u skladu s ugovorom jer, primjerice, nema ona svojstva koja je potonji ugovorio ili nije prikladna za upotrebu u svrhe za koje se proizvodi iste vrste obično koriste. Potrošač je dužan dokazati samo da nesukladnost postoji. Nije dužan dokazati njezin uzrok niti to da se njezin izvor može pripisati prodavatelju.
- 71 Kao drugo, potrošač mora dokazati da se predmetna nesukladnost pojavila, to jest da se fizički otkrila u roku od šest mjeseci od isporuke robe.
- 72 Kada dokaže te činjenice, potrošač je oslobođen obveze dokazivanja da je nesukladnost postojala na dan isporuke robe. Pojavljivanje te nesukladnosti u kratkom razdoblju od šest mjeseci omogućuje da se pretpostavi da je, ako se ona otkrila tek nakon isporuke robe, u toj robi već postojala, „u povojima“, prilikom isporuke (vidjeti obrazloženje Prijedloga direktive COM (95) 520 *final*, str. 12.).
- 73 Stoga je u tom slučaju stručnjak dužan dokazati da nesukladnost nije postojala u trenutku isporuke robe i da je njezin uzrok ili izvor u djelovanju ili propustu koji se dogodio nakon te isporuke.
- 74 U slučaju da prodavatelj ne uspije u dovoljnoj mjeri dokazati da je uzrok ili izvor nesukladnosti okolnost koja se pojavila nakon isporuke robe, pretpostavka iz članka 5. stavka 3. Direktive 1999/44 potrošaču omogućuje da se pozove na prava koja ima na temelju te direktive.

- 75 Stoga, na šesto pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da se pravilo prema kojem se smatra da je nesukladnost postojala u trenutku isporuke robe
- primjenjuje kada potrošač dokaže da prodana roba nije u skladu s ugovorom i da se predmetna nesukladnost pojavila, to jest da se fizički otkrila u roku od šest mjeseci od isporuke robe. Potrošač nije dužan dokazati koji je uzrok te nesukladnosti niti da se njezin izvor može pripisati prodavatelju;
 - može izuzeti iz primjene samo ako prodavatelj u dovoljnoj mjeri dokaže da je uzrok ili izvor navedene nesukladnosti okolnost koja se pojavila nakon isporuke robe.

Troškovi

- 76 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

1. **Direktivu 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu treba tumačiti na način da je nacionalni sudac koji odlučuje o sporu koji se odnosi na ugovor koji bi mogao ući u područje primjene te direktive dužan, kada raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima ili njima može raspolagati na jednostavan zahtjev za pojašnjenje, provjeriti može li se kupac okvalificirati kao potrošač, iako se potonji nije pozvao na to svojstvo.**
2. **Članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da ga treba smatrati pravnim pravilom istovjetnim nacionalnom pravilu koje unutar nacionalnog pravnog poretka ima isti status kao pravno pravilo javnog poretka i da je nacionalni sudac dužan po službenoj dužnosti primijeniti svaku odredbu svojeg nacionalnog prava kojom se jamči njegov prijenos u nacionalno pravo.**
3. **Članak 5. stavak 2. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da mu nije protivno nacionalno pravilo koje predviđa da potrošač mora, kako bi se koristio pravima koja ima na temelju te direktive, pravodobno obavijestiti prodavatelja o nesukladnosti, pod uvjetom da taj potrošač za davanje te obavijesti ima rok koji nije kraći od dva mjeseca od dana kada je utvrdio tu nesukladnost, da se obavijest koju treba dati odnosi samo na postojanje navedene nesukladnosti i da se na takvo obavještanje ne primjenjuju pravila dokazivanja koja bi onemogućavala ili pretjerano otežavala ostvarivanje pravâ navedenog potrošača.**
4. **Članak 5. stavak 3. Direktive 1999/44 treba tumačiti na način da se pravilo prema kojem se smatra da je nesukladnost postojala u trenutku isporuke robe**
 - primjenjuje kada potrošač dokaže da prodana roba nije u skladu s ugovorom i da se predmetna nesukladnost pojavila, to jest da se fizički otkrila u roku od šest mjeseci od isporuke robe. Potrošač nije dužan dokazati koji je uzrok te nesukladnosti niti da se njezin izvor može pripisati prodavatelju;
 - može izuzeti iz primjene samo ako prodavatelj dokaže u skladu s pravnim standardima da je uzrok ili izvor navedene nesukladnosti okolnost koja se pojavila nakon isporuke robe.

Potpisi